

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1729. usque ad annum 1731

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1785

VD18 13322648

§. 34. Salisburgensis Legati responsum ad Saxonici Secretarii querelas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67677)

Sæc. XVIII.
A. C. 1731.

§. XXXIV.

*Salisburgensis Legati responsum ad
Saxonici Secretarii querelas.*

Jam supra meminimus, quod Salisburgensis Archiepiscopus per suos Ministros specialiter in causam motæ seditionis inquiri jusserit, pollicitatione interim facta, quod rebelles hi subditi, si a seditionis suis turbis abstinerent, nec ob libros prohibitos punirentur, nec in libero, privato tamen sectæ exercitio perturbarentur: Cum autem his non contenti essent, sed captis licet triginta duobus turbarum coriphæis, ceteri tamen per quatuor omnino menses totam circum regionem terrore, minis, insultibus, & violentiis complevissent, atque in verso naturæ, & legum Imperii Ordine subjectionis jugum excutere, suumque Principem sibi subditum reddere moliti essent, Archiepiscopus universo Orbi palpandum manibus dare cogebatur, hos nec propter emigrandi beneficium, quod eis, si moderate fuisset petitum, nunquam denegatum, nec ob Religionis libertatem, quæ eis concessa erat, sed propter publicos tumultus, seditiones & turbas Principis sui patrocinio & tutela excidisse. Eo igitur sine Archiepiscopus in omnibus

Q q 5 septem

Sæc. XVIII. septem Præfecturis, ubi ejusmodi mo-
 A. C. 1731. tus fuere concitati, seditiosa hæc facta
 testibus juratis comprobari, & ad ju-
 dicii acta referri jussit, demum per
 cuncta hæc juridica constituta, & in
 publicis Prætorum tabulis excerpta ty-
 pis edi curavit: Inde igitur concordi
 plurimorum testimonio patuit, quod
 hi rustici prohibita & seditiosa habue-
 rint conventicula, neglecto sui Principis
 judicio de imploranda etiam armata
 exterorum ope conjurarint, foedus in-
 ter se juratum de non emigrando inie-
 rint, populum ad defectionem sollici-
 tarint, Catholicos precibus, dolis, im-
 diis, flammæ ferrique metu ac minis
 ad suas partes pertraxerint, ac invidiosos
 & reluctantes catalogo apostatarum ad-
 augendum suorum numerum inscripse-
 rint, sumptis armis armamentarium
 Radstattense occupare decreverint,
 Blasphemias in Christum Dominum
 B. V. & Sanctos evomuerint, Sancto-
 rum imagines iconoclastarum manu
 confregerint, & ipsum suum Principem
 atque Archiepiscopum horrendis in-
 juriis, convitiis & probris lacessiverint
 &c. Genuina & juridica hæc relatio
 palam edita sperabat Archiepiscopus
 fore, ut nullus Elector aut Imperii Prin-
 ceptus horum rebellium subditorum pro-
 trociam in se suscipere velit, minus
 vero

vero eidem in mentem venire potuisset, ^{Sæc. XVIII.}
 quempiam approbaturum, quod Ca- ^{A. C. 1731.}
 tholicus Princeps per publicæ quietis
 perturbatores a suo Superioritatis ter-
 ritorialis jure sibi æque ac aliis Im-
 perii Principibus competente dejiceretur,
 eoque indubitatum esset, quod
 quilibet Princeps Catholicos sibi sub-
 jectos, si suscitata tam periculosa sedi-
 tione, horrendis suis petulantibus, &
 convitiis in ipsum effusis pacem per-
 turbassent, etsi in anno normali libe-
 rum ibidem suæ Religionis exercitium
 habuissent, absque omni tamen eje-
 ctionis termino, & sine forensi judicio
 illos e sua ditione propulsandi jus ha-
 beret: Sua tamen spes Archiepiscopum
 fefellit: Plures enim calami, ut hos
 rusticos a rebellionis macula purgarent,
 tam apud Cæsarem, quam apud Cor-
 pus Evangelicum desudabant, & ipse-
 met Saxonici Electoris Secretarius die
 vigesima octava Januarii Salisburgensi
 Legato scriptum tradebat, in quo tam
 Archiepiscopale emigrationis diploma,
 quam edita contra rebelles testimonia
 impugnare moliebatur: Hujus vicissim
 scripti articulos omnes Legatus Salis-
 burgensis solide refellebat, ostendens
 1. hos subditos in processu ut vocant,
informativo de seditione aliisque crimi-
 nibus per testes potissimum juratos &
 con-

Sæc. XVIII. concordēs servato omni juris rigore
 A C. 1731. accusatos, & ipsa factorum notorietate
 convictos fuisse, nec eis patrociniū
 obtentam conscientię libertatem; hinc
 enim sine excitato tanto ac universali
 tumultu, importuno assultu, mutua
 conjuratione, & nec minis clandestinis
 & publicis, severe tamen prohibitis
 conventiculis extorquere, sed potius
 modesta apud suum Principem insinuatione
 petere debuissent, eoque Pax Westphalica
 Art. V. §. 34. non nisi quiete & pacifice
 religionem suam mutantibus beneficium
 emigrationis indubiteat, præterea emigrationem
 nulli fuisse prohibitam, nec eorum ullum
 vi ex patria ejectum; postea vero transiit
 militibus fuisse obsessos, partim rebellionis
 Auctores fuga elaberentur, partim quod
 compertum fuisset, eos non Religionis suę
 studio, sed Principem suum, ejusque Administros
 calumniis & mendaciis denigrandi studio
 Ratisbonam contendisse, perperam etiam
 hos rebelles conqueri, quod eis inhibi-
 tum fuisset, proles suas ad Lutheranorum
 scholas mittere; eos enim tunc adhuc
 exterius Catholicam fidem fuisse professos,
 nunquam autem Imperio hucusque
 auditum, quod Parentibus filios suos
 impuberes ad externarum scholas, ut
 ibi in contraria religione

religione instituerentur, mittere licuisset. II. Triennii terminum iis duotaxat in P. W. concedi, qui sine tumultu religionem immutarent, & durante triennio quiete in suis ædibus subsisterent, non autem his, qui seditiosa impunitate *publicum* Religionis exercitium, cum integra suorum bonorum possessione sibi indulgeri peterent, nec tamen unquam emigrare intenderent; secus enim sequi, quod Compaciscentes partes solliciti non fuissent, an facta Religionis mutatione in Principis ditione pax vel turbæ invalescerent. III. Æquissimum fuisse, quod emigrantibus expleto triennio ad patriam revertendi facultas denegaretur; secus enim dispositionem pacis Westphalicæ impune possent eludere, si sub specioso bona sua administrandi vel proles suas educendi obtentu identidem reverti, & per longius tempus ibidem morari ipsis liceret; concessum tamen eis fuisse, ut vel sua bona venderent, vel *quoties id ratio postularet*, circiter per tres dies ibidem morarentur, nec ob tenuissimas eorum possessiones, nec ob exigenda debita vel prosequendas lites utpote mox decidendas longiorem requiri moram: falso autem Archiepiscopi Ministros Ratisbonæ fuisse accusatos, perinde ac si hæc bona leviori pretio

Sæc. XVIII.
A. C. 1731.

Sæc. XVIII.
A. C. 1731.

pretio cum rusticorum damno vendi
fuiſſent; gratiſſimum enim Archiep
ſcopo fore, ſi vel unicum Prætorum
&c. ejuſmodi culpæ ream denomi
poſſent, potius autem certiſſimum eſt
quod plurimi emptores infecta re
ceſſerint, eoquod exigua hæc bona
riori pretio vœnum expoſita fuiſſent.
IV. Æquitati omnino conſonum fuiſſet,
ut hæreditaria portio filiorum Catho
licorum, qui jam puberes ſunt, & al
annos diſcretionis pervenerunt, rele
varetur, ne a ſuis Parentibus ob
tatam religionem alioſum migrato
bus derelicti mendicare cogantur.
Immerito querelam moveri, ac ſi de
micilio carentibus emigrationis tem
minus vel nimium anguſtus, vel nullus
fuiſſet indultus, incolatus enim
dependere a jure Superioritatis ter
torialis, & eos, qui domicilium fixum
non haberent, proprie non eſſe ſub
ditos, ſed *parvi temporis ſubditos*
cari, eosque *contra Magiſtratus volun
tatem manſionis juſ nullum habere, ſed
cumque tempore juberi poſſe, ut emigrare*
hos vero ceteris prius e patria
abductos, eoquod petulantiores, &
giſque periculoſi fuiſſent; quod autem
eorum temeritas in verbis & minis
tiffet, id non eorum bonæ voluntatis
ſed providæ Magiſtratus diſpoſitionis

adscribendum. VI. Manifesta ejuratæ fidelitatis & seditionis indicia esse privatas plurium millium conjurationes, concursus, consultationes, fœdera & auxilia contra Principem ejusque Ministros quæsitæ &c. VII. Spectatis omnibus eorum seditiosis ausibus ad oculum comprobatis instrumentum pacis W. exacte fuisse observatum, nisi quis hos rusticos velut de *re bene gesta* laudare, & Principi publicam quietem & pacem invidere vellet, præcipue postquam hic idem suum emigrationis diploma in multis ex innata clementia temperasset. VIII. Quatuor, & non trium duntaxat Præfecturarum subditos terminum prolongari petiisse, & quamvis se hanc gratiam ob suas petulantias non fuisse promeritos ipsimet fassi essent, ab Archiepiscopo tamen etiam ceteris hoc fuisse indultum, eo sine, ut & ipsi ad saniora reverterentur: de cetero ipsos hosce rebelles in suo libello supplici die 16. Jun. 1731. petiisse, vel liberum Religionis exercitium in patria, vel emigrandi facultatem, hac ergo eis non modo concessa, sed & emigrationis termino clementer prorogato, quod quererentur, non habere: Ex his inferebat Legatus, attentæ P. W. litera & Compaciscentium intentione constare, hosce factiosos

Sæc. XVIII.

A C. 1731.

Sæc. XVIII. Seditiosos Beneficio non nisi pacificis sub
 A. C. 1731. ditis in P. W. concesso *vel in totum vel*
saltem in tantum sese indignos reddi-
 disse, & tamen quinquaginta annos
 rebellionis Antesignanos adhuc in car-
 cere detentos non ultra culpæ meritis
 castigatum iri, de cetero autem ab
 Archiepiscopo Salisburgenfi utpote in
 mediato Imperii Principi jus reformandi
 in Seditiosos, præsertim rebellionis alio-
 rumque criminum reos abnegari habere
 posse, proin ei semper integrum fuisse
 illos e ditionibus suis exterminare jura
 ipsa Protestantium principia, qui hæc
 resin merum errorem intellectualem,
 non autem crimen publicum pro foro
 externo pœnæ obnoxium quidem tra-
 tuunt, tradunt tamen, quod si illius
 circumstantiæ aliam delicti speciem
 superinducant, v. g. seductionem alio-
 rum, excitatos seditiosos publicosque
 tumultus, formalem Principis contem-
 ptum &c. tunc e patrio solo libere ex-
 pelli possint: Id quoque eo certius esse
 erga illos, qui Anno 1624. publicum
 vel privatum suæ Religionis exerci-
 tium nulla anni parte habuerunt, &
 primum post pacem Westphalicam, de-
 mum a Principis religione desciverunt:
 his enim integram emigrandi liberta-
 tem non suffragari, proin Dominum
 territorii non teneri, eos contra suam
 voluntatem.

Sæc. XVIII.
A. C. 1731.

voluntatem tolerare, sed posse pro arbitrio suo ejusmodi subditis emigrationem imperare, hacque ratione jus reformandi in eos exercere, juxta Inst. Pac. Osnabr. Art. V §. 36. veri. *aut a Domino territoriali &c.* Hennigesum quoque ad verba *Patienter tolerantur &c.* observare, necessitatem omnimodam Territoriali Domino minime impositam esse tolerandi ejusmodi subditos, eoquod §. 36. *illis facultas etiam data sit imperandi subditis migrationem.*

Pariter plura alia, quæ in horum rebellium favorem & Salisburgensis Archiepiscopi ac Catholicorum injuriam sparsis ubique libellis etiam Imperatori porrectis divulgata fuere, falsitatis convicta resellebantur, & quidem l. criminabantur, eos, qui Confessioni Augustanæ se addixissent, summa importunitate, ut ad fidem Catholicam redirent, fuisse adactos: id falsissimum esse demonstratum est, eoquod Archiepiscopus ipsemet in suo emigrationis diplomate die 31. Octob. 1731. disertis verbis præcepisset, eos, etsi ultro ad fidem redire peterent, nonnisi sub maximis cautelis esse recipiendos, eoquod experientia teste ab ejusmodi hominibus nil nisi tumultus & seditiones essent timendæ. Insuper ipsos Emigrantes tam in Archiepiscopali Com-
Hist. Eccles. Tom. LXXIII. Rr mis-

Sæc. XVIII. missione, quam Memmingæ & Halle
 A. C. 1731. die 5. Jan. & 7. Jul. sponte factos esse
 se libere & sine ullo impedimento aut mole-
 stia fuisse dimissos, se omni humanitate
 & benignis verbis denuo Ecclesiam frequen-
 tare rogatos &c. E contrario autem
 Lutheranos rusticos præcipue qui
 rursus in patriam irrepissent, variis
 artibus, seditiosis verbis, additis etiam
 minus rudiores Catholicos ad defectionem
 sollicitasse, eis libros prohibitos
 obtrusisse &c. II. Spargebatur, hæc
 rusticos immodicis multis pecuniis
 fuisse vexatos, si libros Lutheranos
 retinuisse, diebus præceptis Ecclesiam
 neglexisse, vel prohibitis diebus non
 jejunasse deprehensi fuissent: ostende-
 batur, hos non ob præfata delicta,
 sed ob rebellionem & contemptum Præ-
 cipis leges fuisse castigatos; jam enim
 a pluribus annis fuisse statutum, ut
 qui se vel Calvinianæ vel Lutheranae
 addicunt, sine coactione in conscientia
 libertate relinquuntur, & intra emigrationis
 terminum venditis bonis suis a patria
 secedant, nullus autem vel ob libros prohi-
 bitos minus propter religionem castigatus
 his vero poenis (prout in quavis
 gione fieri amat) eos duntaxat fuisse
 multatos, qui fidem Catholicam præ-
 terius profitebantur, & tamen fidei præ-
 cepta palam violassent. III. Protestantes
 altum

altum in clamabant, his neophytis terminum triennii in P. W. concessum, ^{Sæc. XV/II.} A. C. 1731. fuisse denegatum: ad hoc responsum est, pacem id concedere sub hac conditione Art. 5. §. 12. si tales *sua officia cum debita subjectione peragant, & nullis turbis ansam præbeant*: potissimos autem ex his rusticis terminum ad festum S. Georgii lubentissimo animo acceptasse, alios Ratisbonæ supplicasse, ut ante evolutum triennii terminum, quamprimum fieri posset, dimitterentur. IV. Incolas aspero hyemis tempore fuisse ejectos, & quidem vi, armata manu, & explosis in eos sclopetis. Responsum, ex Werfensibus seditiosis quosdam vim militibus intulisse, lapidibus impetisse, eos vulnerasse, eorum Tribunum arrepto collo aggressos fuisse &c. vim ergo vi repellere, necessarium fuisse, ita tamen, ut sclopis *non oneratis* & sine ulius vulneratione repellerentur: certissimum autem esse, quod Catholicus Venator a quodam rustico rebeli globis trajectus altera die occubuerit, & alius Lutheranus rusticus nomine Georgius Thurner Prætoris Ministrum duris verberibus exceptum ter ad terram affligerit. V. Ratisbonæ vulgatum, eis nequidem ad compingendas farcinas, debita solvenda &c. sufficiens tempus fuisse indultam. R. octidui tempus fuisse

Rr 2

Sæc. XVIII. fuisse concessum, ad tenuissimas eorum
A. C. 1731. facultates &c. superabundans, eos
 quoque de instanti emigrationis ter-
 mino fuisse aliquot ante diebus admi-
 nitos, ex relictis eorum bonis, etiam
 minima Archiepiscopi jussu fuisse et
 transmissa; quæ autem Bartholomæus
 Pilz de sexaginta florenis sibi a Pre-
 tore ablati edixisset, inde falsitate
 convinci, eoquod tota hujus incoe-
 substantia ægre septem florenos ex-
 deret. VII. Clausis alpium faucibus
 libertatem emigrandi fuisse interceptam.
 R. cuilibet Principi seditionis tempore
 territorii fines claudere licitum esse,
 Archiepiscopum tamen lubentissime
 concedere, ut ejusmodi rebelles vel
 seorsim vel turmatim Provinciam suo
 discessu expurgarent. VIII. Infantes
 suis Parentibus ereptos, vel unacum
 innuptis emigrare fuisse coactos. R.
 id falsissimum esse, infantibus enim
 diserte intimatum, ut si vellent, vel
 id eorum Parentes peterent, apud eos
 domi remanerent, ac ex ipsis emigra-
 tium catalogis constare, quamplurimos
 utriusque sexus. Insuper es ultro cum
 suis Parentibus Augustam, Memm-
 gam &c. adventasse. IX. Rupertum
 Winter septuagenarium, & gravi-
 firmitate oppressum ad sumendam S. Sp-
 naxin vi coactum, erepto Lutheri libro
 e lecto

Sæc. XVIII,
A. C. 1731.

e lecto extractum unacum sua uxore
 curru impositum, pedibus constrictum
 per dimidiam leucam ad Werffiensem
 Curiam ad instar bestię raptatum,
 carceri mancipatum & denique centum
 florenorum multa fuisse punitum. Cu-
 mulata hæc mendacia dilæbantur,
 I. ex eo, quia apud Catholicos nemini
 Sacra Synaxis vi sacrilega obtruditur
 II. in toto Salisburgensi Principatu
 summa pecuniarum multa duntaxat
 ad quinque florenos & quindecim Cru-
 cigeros ascendere potest. III. Dimis-
 sus Winterus nunquam de hac crude-
 litate & damno conquestus est, potius
 Anno 1731. die 9. Junii juridice desu-
 per interrogatus, hujus commenti te-
 meritatem detestatus est, declarans,
 quod ob imminens vitæ periculum ipse
 a suo Parocho S. Synaxi refici petiis-
 set, Lutheri liber integro bimestri ante
 infirmitatem sibi ereptus fuisset, & sine
 ulla vi, carceris aut pecuniarum multa
 Werffiam unacum uxore sua curru
 vectus e Prætoris Curia impune domum
 reversus esset. Hæc ille ad calumnian-
 tium ignominiam. X. Præterea Ra-
 tisbonæ spargebatur, Josephum Lan-
 gegger Anno 1729. per decem Menses,
 Rupertum vero Frommer in tenebricoso
 carcere manibus & pedibus arte ca-
 tenis ligatum, & Joannem Clammer
 Rr 3 ob

Sæc. XVIII. ob unicum libellum diuturno carcere
 A.C. 1731. afflictos fuisse, cum tamen prior non
 nisi *per quinque dies*, alter duntaxat in
 consueta *civium custodia*, & postea
 tentatam fugam carceri datus fuerit.
 tertius ob diu recusatam sceleris confe-
 sionem & plurium librorum ven-
 tionem ultro sibi carceris molestiam
 prolongarit: denique divulgatum, Geor-
 gium Steiner, quia ejus filius fuga fuisset
 elapsus, octidui carcere, & triginta
 florenorum multa ex filii sui patrimon-
 io extorta fuisse punitum, id falsum
 esse ostendebatur, eoquod Archiepiscopi
 jussu publicis typis cautum fuisset,
 ut integra hæreditas paterna post
 Patris obitum filio reddatur, & quod
 met Emigrantes falsi sint, se nullis
 juriis, sed multis beneficiis cumulatos
 fuisse, ipsumque Archiepiscopum eum
 granti Bartholomæo Hoïæ triginta quo-
 tuor florenos benigne dono dedisse, se
 se propterea summam erga eum grati-
 tudinem demonstraturum &c. XI. Catho-
 licum Sacerdotem, eoquod Hambaci
 Lutheri sectam professus ceteris
 ad imitationem admonuisset, captum
 Ratisbonam fuisse abductum, absente
 ad Romanam Inquisitionem raptandum.
 Hujus commenti falsitas detegebatur,
 facta enim inquisitione deprehenditur,
 de hoc facto nec Hambaci, nec Ratis-
 bonæ

tisbonæ vel obscurum indicium ex-
stare.

Sæc. XVIII.

A. C. 1731.

Ceterum hæc & plura mendacia partim ab Emigrantibus ob lucri & amplioris benevolentiae spem, partim ab ipsis, qui Lutheranorum liberalitate plecti sese Emigrantes fingebant, passim spargebantur, & sine veritatis indagandæ cura benevolis auribus excepta publicis etiam typis divulgabantur: Ita etiam quidam nomine Joannes Andreas Bluhm Ortenburgi coram Springero Prædicante se Werffia ortum, Salisburgi Theologiæ morali vacasse mentiebatur, subjungens, se Anno 1731. emigrantium causam contra quosdam Studiosos propugnasse, & tandem de verbis ad verbera prolapsum apud Magnificum Academiæ Rectorem fuisse accusatum, periinde acsi de Archiepiscopo injuriose locutus illum injustitiæ, totumque Clerum, ceu tanti mali Auctorem, avaritiæ insimulasset &c. hacque de causa se omnibus Academiæ juribus spoliatum, per sex hebdomadas ab Urbis Magistratu fœdo in carcere inclusum, demum vero clam fuga elapsum se fingebat. Ut vero artificiosi hujus commenti scopum eo felicius consequeretur, se bonis avibus Ortenburgum venisse ajebat, & fervens Lutherum sequendi desiderium coram

Rr 4

præ-

Sæc. XVIII. præfato Prædicante simulabat. hoc ergo aliquamdiu bene saginata
A. C. 1731. Ratisbonam unacum commendatarius
 missus est, ibidem marcidas suas me-
 ces venditurus. Benevolas etiam
 aures huic fraudum Architecto præ-
 bant A. C. Oratores; cum autem Sa-
 lisburgi in rei veritatem sedulo in-
 queretur, jurata Aulici Consilii &
 Urbis Syndici de Becken, necnon Be-
 ctoris Magnifici fide constitit, nunquam
 ab immemorabili tempore ullum jo-
 nem Bluhm vel ob Religionem vel aliud
 crimen custodiæ fuisse datum, & me-
 lum hujus nominis ex Studiofis viginti
 retro annis Salisburgi Scholas frequen-
 tasse. Ejusmodi nempe dolis & me-
 daciis nititur tota calumniarum in Co-
 tholicos sparsarum machina! Heu
 ab similibus structuræ erat, malitiose ex-
 cogitatum illud commentum, quo Kauff-
 burenses literæ ad Corpus Evangelicæ
 cum die 21. Maji mittebantur, quæ
 publicis quoque Ratisbonensibus re-
 titiis prælo excusis nuntiabant, quæ
 draginta illos ob rebellionem captos die
 15. Maji Kauffburum adventasse, pro-
 pudiosus transitus literis munitos, per
 inde acsi non modo Salisburgensi de-
 tione, sed toto Imperio proscripi ius-
 sent: Cum autem ejusmodi commea-
 tus literæ nunquam Salisburgi fuissent tra-

